

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

KOREYS VA O'ZBEK TILLARIDA INTERNET MULOQOTI ETIKETI: QIYOSIY TAHLIL

Sagatova Muhabbat Hasanovna

*O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti,
Koreys filologiyasi kafedrası o'qituvchisi, Toshkent, O'zbekiston*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada koreys va o'zbek tillarida internet muloqoti etiketi qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, onlayn ta'lim platformalari, izohlar, guruh chatlari va elektron yozishmalarda qo'llanadigan salomlashish, murojaat qilish, minnatdorchilik bildirish, uzr so'rash, fikr bildirish, tanqid qilish va suhbatni yakunlash shakllari lingvopragmatik nuqtayi nazardan ko'rib chiqiladi. Koreys tilidagi 안녕하세요, 감사합니다, 죄송합니다, 여러분, 구독자님들, 댓글 남겨 주세요, 확인 부탁드립니다 kabi birliklar hamda o'zbek tilidagi Assalomu alaykum, hurmatli ustoz, azizlar, rahmat, uzr, iltimos, fikringizni yozib qoldiring kabi shakllar internet muloqotida hurmat, samimiyluk, masofa va kommunikativ madaniyatni ifodalovchi vositalar sifatida tahlil qilinadi. Maqolada koreys internet muloqotida 존댓말 tizimi va 님 qo'shimchasining ahamiyati, o'zbek internet nutqida esa siz/sen qarama-qarshiligi, aka, opa, ustoz, admin kabi murojaat birliklarining faol qo'llanishi yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, har ikki tilda internet etiketi an'anaviy nutq odobi asosida shakllansa-da, raqamli muhitda u qisqalik, tezkorlik, emoji, norasmiyluk va auditoriyaga moslashuv bilan boyigan.*

Kalit so'zlar: *internet muloqoti, etiket, koreys tili, o'zbek tili, qiyosiy tahlil, 존댓말, 님, siz, sen, nutq odobi, ijtimoiy tarmoqlar, lingvopragmatika.*

Kirish

Bugungi kunda internet muloqoti insonlar o'rtasidagi kundalik kommunikatsiyaning ajralmas qismiga aylandi. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, onlayn darslar, elektron pochta, izohlar va guruh chatlari orqali amalga oshiriladigan muloqot o'ziga xos til va odob me'yorlarini shakllantirmoqda. Avvallari nutq etiketi asosan yuzma-yuz muloqot, rasmiy suhbat yoki yozma xat doirasida o'rganilgan bo'lsa, hozir u raqamli muhitda ham alohida tadqiqot obyekti sifatida namoyon bo'lmoqda.

Internet muloqotida etiket faqat salomlashish yoki xayrlashish bilan cheklanmaydi. U suhbatdoshga qanday murojaat qilish, qanday ohangda fikr bildirish, tanqidni qanday yumshatish, uzr so'rash, minnatdorchilik bildirish va nizoli vaziyatlarda madaniy munosabatni saqlash kabi masalalarni ham qamrab oladi. Koreys va o'zbek tillarida bu jarayon o'ziga xos madaniy asosga ega. Koreys tilida internet muloqoti ko'pincha 존댓말 va 반말 tizimi, shuningdek, 님 qo'shimchasi orqali tartibga solinsa, o'zbek tilida siz/sen qarama-qarshiligi, aka, opa, ustoz, hurmatli, aziz kabi birliklar muhim rol o'ynaydi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Mazkur maqolaning maqsadi koreys va o'zbek tillarida internet muloqoti etiketining asosiy xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish, ularning umumiy va farqli jihatlarini aniqlash hamda raqamli muloqotda nutq odobining qanday o'zgarayotganini ko'rsatishdan iborat.

Internet muloqoti etiketi tushunchasi

Internet muloqoti etiketi raqamli muhitda muloqot qiluvchi shaxslarning o'zaro hurmat, odob, aniqlik, mas'uliyat va madaniy muvozanat asosida aloqa o'rnatish qoidalarini anglatadi. Bu etiket yozma shaklda bo'lsa-da, unda og'zaki nutqqa xos tezkorlik, qisqalik va emotsionallik kuchli bo'ladi. Masalan, foydalanuvchi izoh yozganda yoki guruh chatida javob berganda, u ko'pincha juda qisqa matn orqali munosabat bildiradi. Shu sababli so'z tanlovi, emoji, undov belgisi va murojaat shakli muloqotning ohangini belgilab beradi.

Internet etiketida ikki jihat muhim: birinchisi, lingvistik jihat, ya'ni qanday so'z va grammatik shakllardan foydalanish; ikkinchisi, pragmatik jihat, ya'ni bu birliklar qanday kommunikativ maqsadga xizmat qilishi. Masalan, koreys tilida 감사합니다 (rahmat), 죄송합니다 (uzr), 부탁드립니다 (iltimos qilaman) kabi shakllar hurmatli internet muloqotini ta'minlaydi. O'zbek tilida esa rahmat, uzr, iltimos, hurmat bilan, oldindan rahmat kabi birliklar shunga yaqin vazifani bajaradi.

Koreys tilida internet muloqoti etiketi

Koreys tilida internet muloqoti etiketi kuchli hurmat tizimi bilan bog'liq. Koreys tilida suhbatdosh bilan munosabat, yosh farqi, ijtimoiy maqom va rasmiylik darajasi nutq shaklini belgilaydi. Bu holat internet muloqotida ham saqlanadi. Notanish shaxsga, o'qituvchiga, mijozga, katta yoshli kishiga yoki rasmiy sahifa vakiliga yozishda odatda 존댓말 ishlatiladi.

Masalan, koreys internet muloqotida quyidagi shakllar keng uchraydi: 안녕하세요 (assalomu alaykum, salom), 감사합니다 (rahmat), 죄송합니다 (uzr), 확인 부탁드립니다 (tekshirib berishingizni so'rayman), 답변 부탁드립니다 (javob berishingizni so'rayman), 댓글 남겨 주세요 (izoh qoldiring). Bu birliklar odobli, rasmiy yoki yarim rasmiy muloqotga xosdir.

Koreys internet nutqida 님 qo'shimchasi ham muhim etiket vositasi hisoblanadi. Masalan, 선생님 (ustoz), 작가님 (muallif), 고객님 (mijoz), 구독자님들 (hurmatli obunachilar), 민수님 (Minsu janob/xonim) kabi shakllar suhbatdoshga hurmat bilan murojaat qilishga xizmat qiladi. Ijtimoiy tarmoqlarda bloger yoki kontent yaratuvchi o'z auditoriyasiga 구독자님들 (hurmatli obunachilar), 여러분 (azizlar, hammangiz), 팬분들 (muxlislar) deb murojaat qilishi mumkin.

Biroq internet muhitida koreys tilidagi muloqot har doim rasmiy bo'lavermaydi. Yoshlar, do'stlar yoki yaqin onlayn hamjamiyat a'zolari o'rtasida 반말, qisqartmalar va emotsional ifodalar faol ishlatiladi. Masalan, 뭐해? (nima qilyapsan?), 고마워 (rahmat), 미안 (uzr), ㅋㅋ (kulgi), ㅎㅎ (yumshoq kulgi) kabi shakllar norasmiy va yaqin muloqotga xos. Demak, koreys internet etiketida asosiy masala kontekstga mos nutq darajasini tanlashdir.

O'zbek tilida internet muloqoti etiketi

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

O'zbek tilida internet muloqoti etiketi an'anaviy nutq odobi, hurmat, salomlashish va yoshga qarab murojaat qilish me'yorlari bilan bog'liq. O'zbek internet muloqotida Assalomu alaykum, salom, hurmatli ustoz, azizlar, qadrlı obunachilar, aka, opa, admin, ustoz, rahmat, uzr, iltimos kabi birliklar faol qo'llanadi.

Rasmiy yoki yarim rasmiy internet muloqotida siz shakli muhim ahamiyatga ega. Masalan, Assalomu alaykum, ustoz. Shu mavzuni tushuntirib bera olasizmi? yoki Hurmatli obunachilar, fikringizni izohlarda yozib qoldiring kabi gaplarda hurmat va odob saqlanadi. Ta'limiy guruhlarda, rasmiy sahifalarda va ish yozishmalarida siz, iltimos, rahmat, hurmat bilan kabi birliklar internet etiketining asosiy ko'rsatkichlari hisoblanadi.

Norasmiy muhitda esa sen, do'stlar, jigar, bro, admin aka, opajon, akajon kabi shakllar ishlatiladi. Masalan, Jigar, zo'r gap bo'пти, Bro, shu linkni tashlab yubor, Admin aka, javob bering, Opa, narxini yozing kabi gaplar og'zaki nutqqa yaqin internet muloqotini ifodalaydi. Bu shakllar samimiylik va yaqinlikni bildirsa-da, rasmiy vaziyatda noo'rin bo'lishi mumkin.

O'zbek internet etiketida salomlashish alohida o'rin tutadi. Ko'plab foydalanuvchilar savol berishdan oldin Assalomu alaykum yoki Salom deb boshlaydi. Bu holat o'zbek nutq madaniyatida muloqotni odob bilan boshlash muhimligini ko'rsatadi. Koreys tilida ham 안녕하세요 shakli xuddi shunday vazifani bajaradi.

Koreys va o'zbek internet etiketi o'rtasidagi umumiyliklar

Koreys va o'zbek tillarida internet muloqoti etiketida bir qator umumiyliklar mavjud. Avvalo, har ikki tilda salomlashish muloqotni madaniy boshlash vositasi hisoblanadi. Koreys tilida 안녕하세요, o'zbek tilida Assalomu alaykum yoki Salom shakllari suhbatni yumshoq va odobli boshlashga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, har ikki tilda hurmatli murojaat birliklari faol ishlatiladi. Koreys tilida 님, 선생님, 고객님, 구독자님들 kabi shakllar, o'zbek tilida esa ustoz, hurmatli, qadrlı, aka, opa, janob, xonim kabi birliklar hurmatni bildiradi.

Uchinchidan, har ikki tilda internet muloqotida minnatdorchilik va uzr so'rash muhim odob belgisi hisoblanadi. Koreys tilida 감사합니다, 죄송합니다, o'zbek tilida rahmat, uzr, kechirasiz kabi birliklar muloqotdagi ijobiy munosabatni saqlaydi.

To'rtinchidan, har ikki tilda ijtimoiy tarmoqlarda kollektiv murojaatlar keng qo'llanadi. Koreys tilida 여러분, 구독자님들, 팬분들; o'zbek tilida azizlar, hurmatli obunachilar, do'stlar, qadrlı kuzatuvchilar kabi shakllar auditoriyani jalb qilishga xizmat qiladi.

Farqli jihatlar

Farqli jihatlardan biri koreys tilida hurmat kategoriyasining grammatik jihatdan ancha tizimli ifodalanishidir. Koreys tilida 존댓말 va 반말 farqi internet muloqotida ham muhim rol o'ynaydi. Noto'g'ri vaziyatda 반말 ishlatish hurmatsizlik sifatida qabul qilinishi mumkin. O'zbek tilida esa hurmat asosan siz/sen qarama-qarshiligi, murojaat so'zlari va umumiy nutq ohangi orqali ifodalanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Ikkinchi farq **님** qo'shimchasining mahsuldorligidir. Koreys internet muloqotida deyarli har qanday ism yoki ijtimoiy rolga **님** qo'shib hurmat ifodalanishi mumkin: **민지님**, **작가님**, **고객님**, **팔로워님들**. O'zbek tilida bunday universal qo'shimcha mavjud emas; uning o'rnini aka, opa, ustoz, janob, xonim, hurmatli kabi alohida birliklar bajaradi.

Uchinchi farq norasmiylik darajasida ko'rinadi. Koreys yoshlar internet nutqida **ㅋㅋ**, **ㅎㅎ**, **ㅇㅋ** kabi qisqartmalar ko'p ishlatilsa, o'zbek internet nutqida zo'r, gap yo'q, jigar, bro, ok, raxmat, uzr, adminka, komment kabi aralash shakllar uchraydi. O'zbek internet nutqida rus va ingliz tillari ta'siri sezilarli bo'lsa, koreys internet nutqida inglizcha so'zlar koreyscha talaffuz va yozuv tizimiga moslashgan holda ishlatiladi.

Internet etiketida emoji va belgilarning roli

Koreys va o'zbek internet muloqotida emoji, undov belgisi, nuqta, kulgi belgisi va stikerlar ham etiket vositasi sifatida xizmat qiladi. Masalan, koreys tilida **감사합니다** 😊 shakli oddiy **감사합니다**ga qaraganda iliqroq eshitiladi. O'zbek tilida Rahmat 😊 yoki Uzr 🙏 shakllari ham xuddi shunday yumshoq va samimiy ohang beradi.

Koreys tilida **ㅋㅋ** va **ㅎㅎ** kulgini bildirsa, o'zbek internet nutqida ha-ha, 😂, 😄,)) kabi shakllar ishlatiladi. Bu belgilar yozma muloqotda ohangni to'ldiradi. Chunki internet yozishmasida yuz ifodasi va ovoz ohangi yo'q, emoji va belgilar esa shu bo'shliqni qisman to'ldiradi.

Biroq emoji va qisqartmalarni noto'g'ri ishlatish ham etiket buzilishiga olib kelishi mumkin. Masalan, rasmiy murojaatda haddan tashqari ko'p emoji yoki kulgi belgilaridan foydalanish jiddiylikni kamaytiradi. Shu sababli internet etiketida nafaqat so'z, balki grafik vositalarni ham vaziyatga mos tanlash zarur.

Xulosa

Koreys va o'zbek tillarida internet muloqoti etiketi an'anaviy nutq odobi asosida shakllangan bo'lsa-da, raqamli muhitda yangi xususiyatlar bilan boyigan. Koreys tilida internet etiketi **존댓말**, **반말**, **님** qo'shimchasi, **안녕하세요**, **감사합니다**, **죄송합니다** kabi hurmatli shakllar orqali namoyon bo'ladi. O'zbek tilida esa Assalomu alaykum, hurmatli, azizlar, aka, opa, ustoz, siz, rahmat, uzr kabi birliklar asosiy etiket vositalari hisoblanadi.

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, har ikki tilda internet muloqotida hurmat, samimiylik, minnatdorchilik, uzr so'rash va auditoriyani jalb qilish muhim o'rin tutadi. Farqli jihat shundaki, koreys tilida hurmat grammatik tizim bilan kuchli bog'liq bo'lsa, o'zbek tilida u ko'proq leksik birliklar va siz/sen munosabati orqali ifodalanadi.

Xulosa qilib aytganda, internet muloqoti etiketi zamonaviy koreys va o'zbek nutq madaniyatining muhim qismidir. Uni qiyosiy o'rganish nafaqat tilshunoslik, balki tarjimashunoslik, madaniyatlararo kommunikatsiya va koreys tilini o'qitish metodikasi uchun ham muhim ahamiyatga ega.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Herring S. C. Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives. Amsterdam: John Benjamins, 1996.
2. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
3. Brown R., Gilman A. The Pronouns of Power and Solidarity. Cambridge: MIT Press, 1960.
4. 이정복. 인터넷 통신 언어 경어법의 특성과 사용 전략. 언어과학연구, 2004.
5. 김혜숙. 한국어 호칭어와 지칭어 연구. 서울: 역락, 2005.